СОЦІАЛЬНА МЕТААНТРОПОЛОГІЯ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА СТРАТЕГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЦІЛІСНОСТІ І КРАСИ ОСОБИСТОСТІ ТА СУСПІЛЬСТВА

Крилова С. А.,
доктор філософських наук, професор,
завідуюча кафедри філософської антропології
Національного педагогічного університету імені М.Драгоманова

Крилова С. А. СОЦІАЛЬНА МЕТААНТРОПОЛОГІЯ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА СТРАТЕГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЦІЛІСНОСТІ І КРАСИ ОСОБИСТОСТІ ТА СУСПІЛЬСТВА // ФУНДАМЕНТАЛЬНЫЕ И ПРИКЛАДНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В ПРАКТИКАХ ВЕДУЩИХ НАУЧНЫХ ШКОЛ. – 2014. – № 5; URL: fund-issled-intern.esrae.ru/5-65

Аналізується феномен цілісності та краси особистості і суспільства в контексті соціальної метаантропології. Вживаючись в екзистенційні корені мови, припускається, що поняття «цільність» та «цілеспрямованість» – протилежні. Цільність відображає єдність та статичність людського буття, цілеспрямованість виражає його динамізм. Цільна людина заспокоєна та завершена, цілеспрямована – енергійна та рухлива, прагне до реалізації своєї мети. Цілісність – розв'язання суперечності між цільністю та цілеспрямованістю, – ця категорія відображає єдність умиротворення та поривання, споглядання та активності, уявлення та волі. Цілісна людина і цілісне суспільство несе справжній потенціал краси. Не випадково в давньокитайській філософії цілісність виражається символом "Дао", яке поєднує спокій-рух, статику та динамізм, жіноче та чоловіче.

Конкретизуючи взаємодію концептів "цільність", "цілісність" та "цілеспрямованість", використовується методологічний підхід соціальної метаантропології, що лежить в основі проекту метаантропології, запропонованого Н. Хамітовим. Сутність цього підходу полягає в тому, що буття людини розглядається як буденне, граничне та метаграничне. В буденному бутті людина та суспільство живе волями до самозбереження і продовження роду, в граничному – волями до влади, пізнання та творчості, в метаграничному – волями до свободи і любові у їх єдності та волі до толерантності.

Цільність притаманна людині та суспільству, що перебувають в буденному бутті, в граничному бутті маємо цілеспрямованість, а в метаграничному – цілісність у єдності з красою.

Цілісність – фундаментальна характеристика людського буття, що зумовлює його внутрішню єдність. Можна погодитися з думкою сучасного українського дослідника А. Морозова, який вважає, що "втрата цілісності призводить до неавтентичності нашого існування" [3, 174]. Для цього автора цілісність є передусім "єдністю раціонального та ірраціонального" [3, 174].

Проте, на нашу думку, осмислення цілісності як лише єдності раціонального та ірраціонального дозволяє говорити тільки про цілісність свідомості, або свідомості та підсвідомості. Поняття цілісності у самому широкому сенсі потребує більш розгорнутого визначення.

Цілісність у загально-онтологічному плані можна розуміти як гармонійне поєднання елементів у систему – як у статично-просторовому плані (пропорції), так і в динамічно-часовому (рух та розвиток). Виникає закономірне питання: чи може краса бути не лише естетичним, або навіть етичним, а й антропологічним і соціальним феноменом?

Виникає закономірне запитання: чим краса відрізняється від цілісності? Чи не є ці категорії тотожними? Може бути спільна відповідь на ці запитання: краса і цілісність пов'язані, але не є одне і те саме. Образно кажучи, краса може бути "меншою" за цілісність людського буття і більшою за неї. Краса є меншою за цілісність людського буття, коли вона є односторонньою, залишається лише в одному з вимірів цього буття. Тоді ми можемо говорити про естетичні, етичні тощо виміри краси. Але краса може поєднувати всі ці виміри. Тоді вона є не тільки цілісність як онтологічний феномен, а й переживання цілісності як феномен екзистенціальний. Краса – це цілісність, яка пережита особистістю, пропущена через неповторність людської присутності у світі, а тому це нова якість цілісності. Можна використати таку метафору: краса – це екзистенціально відшліфована цілісність.

Тому, відповідаючи на заперечення можливості розгляду краси як антропологічного та соціального феноменів з позицій того, що краса є лише естетичною категорією, можна відповісти, що екзистенціальність краси задає їй і естетичні, і етичні, і антропологічні, і соціальні виміри. Краса як феномен, пропущений скрізь екзистенційність людського буття, повсякчас вимагає переживання, самоусвідомлення та комунікації, що і робить її філософсько-антропологічною та соціально-філософською категоріями – не лише красою людського тіла, а й красою вчинків та стосунків.

При цьому в буденній свідомості краса людини переживається насамперед як краса тіла. Усвідомлюючи це, С. Кьеркегор виділяв «естетичний» тип людей, характерною рисою яких є прагнення до фізичної краси, а здоров'я оцінюється як вище благо життя. В сучасному світі концепти тіла та тілесної краси стали одними з найпопулярніших сюжетів у філософській думці. Поняття тілесної краси все більше аналізують представники соціально-філософського та філософсько-антропологічного

дискурсу, які досліджують тілесну красу у різних соціокультурних та екзистенційних контекстах.

Проте в новітній вітчизняній філософській антропології та соціальній філософії все ще відсутній аналіз краси як інтегральної філософської категорії, що актуалізує дослідження даної проблеми в контексті цілісності та гармонійності соціального буття людини. Це виводить дослідження за межі лише естетики і філософії мистецтва.

Звісно, в історії філософії були спроби онтологічного і антропологічного розуміння краси. В цих спробах передусім спостерігаємо бажання звести красу до якоїсь з онтологічних або антропологічних характеристик світу. Так, краса розглядається як економність та лаконізм (Р. Авенаріус і Д. Лукач). Ці ідеї укорінені у поглядах Д.Дідро, який зазначав, що сама природа «економно» створює красу. «Якщо б все на землі було прекрасним, то не було б нічого прекрасного» [1, 204]. В вітчизняній філософській думці є спроби пов'язати красу з поняттям цілого, показати її суперечливу природу. У В. Косяка зустрічаємо думку про глибинну пов'язаність тілесної та духовної краси людини: «В людині як високоорганізованій істоті чітко виступає суперечлива єдність фізичного і духовного, формальної та функціональної краси, злиття яких в одне ціле робить людину прекрасною, - пише автор. - Як самостійні естетичні об'єкти фізичне та духовне можуть сприйматися з певною долею умовності...» [2, с. 258].

Проте така бінарність цілого краси ще не дає нам краси як цілісності. Це виводить нас на зовсім новий сюжет – проблему співвідношення цілісності з близькими до неї категоріями.

Співвідносячи категорії краса та цілісність, передусім вважаю за необхідне розвести концепти "цілісність", "цільність" та "цілеспрямованість". Спільне коріння цих концептів очевидне, але вони не тотожні.

Вживаючись в екзистенційні корені мови, можна припустити, що поняття цільність та цілеспрямованість – протилежні. Цільність відображає єдність та статичність людського буття, цілеспрямованість виражає його динамізм. Цільна людина заспокоєна та завершена, цілеспрямована – енергійна та рухлива, прагне до реалізації своєї мети. Цілісність – розв'язання суперечності між цільністю та цілеспрямованістю, - ця категорія відображає єдність умиротворення та поривання, споглядання та активності, уявлення та волі. Не випадково в давньокитайській філософії цілісність виражається символом "Дао", яке поєднує спокій-рух, статику та динамізм, жіноче та чоловіче.

Конкретизуючи взаємодію концептів "цілісність", "цільність" та "цілеспрямованість", доцільно звернутися до методологічного підходу, що лежить в основі проекту метаантропології, запропонованого Н. Хамітовим. Сутність цього підходу полягає в тому, що буття людини розглядається як буденне, граничне та метаграничне. В буденному бутті людина живе волею

до самозбереження і продовження роду, в граничному – волею до влади і волею до пізнання та творчості, в метаграничному – волею до свободи і любові у їх єдності та волі до толерантності.

На перший погляд здається, що цільність притаманна людині, що перебуває в буденному бутті, в граничному бутті маємо цілеспрямованість, а в метаграничному – цілісність.

Проте в буденному бутті є своя цілеспрямованість, а в граничному бутті може бути своя цільність. Інша справа, що в буденному бутті цілеспрямованість часто-густо стає метушнею або простим виконанням чужої волі, а в граничному бутті людини цілеспрямованість здатна деформувати цільність, робити її одномірною, підкореною монологічному вольовому спрямуванню. Так, в бутті ніцшеанської Надлюдини цілеспрямованість як воля до влади над собою породжує вкрай обмежену цільність і аж ніяк не цілісність. Тому Надлюдина Ніцше може вважатися дивною, жахливою, але не прекрасною. Показовим тут є трагічний образ монстра з роману М. Шеллі «Франкенштейн, чи Сучасний Прометей» - істоти цілеспрямованої, яка навіть має певну цільність, але не цілісну – і в глибині свого Я, і в єднанні з Іншим. Тому істота, створена Франкенштейном, є жахливою не лише тому, що фізично потворна, а й тому, що не має цілісності при тому, що глибинно бажає її. Таким самим є образ капітана Ларсена з роману Джека Лондона «Морський вовк» - дивовижно сильної та цілеспрямованої людини, яка хизується відсутністю цілісності у єднанні з іншими людьми, а тому, не зважаючи на зовнішню красу та мужність, є потворною.

А тепер звернемося до надзвичайно складної діалектики цільності, цілеспрямованості та цілісності в метаграничному вимірі людського буття і спробуємо зрозуміти роль і місце цілісності людини у цій діалектиці.

В метаграничному бутті людини поруч із цілісністю маємо як цільність, так і цілеспрямованість. Цілісність поєднує їх у собі, але при цьому вона потребує і їх розділення для власного розвитку. Якщо цілісність залишається лише цілісністю, не розгортаючись у цільність та цілеспрямованість, не заперечуючи себе у цих станах, вона перестає бути цілісністю. Проте справедливим є і протилежне: цілісність повинна достатньо синтезувати цільність і цілеспрямованість, піднімаючись над кожною з цих крайнощів.

Маємо екзистенціальний парадокс: цілісність як феномен метаграничного буття людини обернеться лише на цільність або цілеспрямованість, якщо суб'єкт цілісності не буде свідомо переходити у цільність та цілеспрямованість, а потім так само свідомо повертаючись до цілісності.

Отже, у метаграничному бутті людини ми маємо не просто вічну і не завжди дану цілісність, а складну екзистенційну діалектику цілісності, цільності та цілеспрямованості, звісно, при домінанті цілісності. В цьому принципова відмінність метаграничного буття людини від буденного та граничного, де є

різноманітна взаємодія цільності та цілеспрямованості, але немає цілісності, точніше вона присутня в дуже миттєвих станах.

Таким чином, цільність, цілеспрямованість та цілісність дивним чином «перемішані» в людському бутті, пронизують різні його виміри: цілеспрямованість є і у буденному, і у метаграничному бутті людини, а певні «спалахи», моменти цілісності можуть бути і в буденному, і в граничному вимірах буття. Інша справа, що в метаграничному бутті людини цільність не може замінити цілісність, а в граничному вона не може домінувати над цілеспрямованістю. Отже, ми повинні говорити лише про домінанту цільності в буденному бутті людини, цілеспрямованості – в граничному бутті, а цілісності – в метаграничному.

Але чи потребує цілісність доповнення цілеспрямованістю та цільністю? Може, вона абсолютно «знімає» в собі і цілеспрямованість, і цільність? Можливо, за межами людського буття ми і можемо знайти таку абсолютну цілісність, проте в межах буття людини ми зустрічаємо цілісність, що постійно потребує цілеспрямованості та цільності. Специфіка метаграничного буття людини не в тому, що в ньому існує абсолютна цілісність, а в тому, що, постійно розділяючись на цілеспрямованість та цільність, цілісність залишається собою. В метаграничному бутті необхідна рівновага між цілеспрямованістю та цільністю, яка і складає справжню цілісність.

Краса людини та суспільства, як ми побачили вище, виражає її цілісність. Чи може бути краса цільності та краса цілеспрямованості? Мабуть, так. Наприклад, краса цільності – це гармонія душевності та вітальності, яка реалізується передусім в буденному вимірі людського буття. Це краса на рівні антропо-біологічних та соціальних характеристик людини, які дозволяють краще адаптуватися до складних умов життя. Як писав М. Г. Чернишевський: «В описах красуні в народних піснях не знайдеться жодної ознаки краси, яка не була б вираженням квітучого здоров'я і рівноваги сил в організмі – наслідком життя в задоволенні при постійній і важкій, але не надмірній роботі» [5, с.11].

Краса цілеспрямованості – це краса динамізму та пасіонарності. Якщо розглядати цю красу у граничному бутті людини, де домінує цілеспрямованість, то це, з одного боку, буде краса владної людини, суттєвими рисами якої є мужність і навіть зневага до небезпеки, влада над собою та обставинами життя, а з іншого, - це краса пристрасної активності творчої і пізнаючої людини.

Краса ж цілісності – це єдність краси цільності та цілеспрямованості. В метаграничному бутті людини з його домінантою цілісності статична цільність поєднується з динамічною цілеспрямованістю, в результаті чого складається особлива статично-динамічна краса цілісності, що об'єднує ці крайнощі в гармонійну єдність і постійно продовжує свій розвиток. Фундаментальною онтологічною ознакою краси людини у просторі цілісності, ознакою краси-як-

цілісності є постійний розвиток цілісності. Зупинка цього розвитку є втратою краси. Проте, як ми побачили вище, розвиток цілісності не тотожний руху у межах цілеспрямованості. Розвиток цілісності - це те саме поєднання цільності та цілеспрямованості, в результаті якого вони синтезуються у щось принципово нове. Переживання такого розвитку і є краса в найвищому й найглибшому розумінні слова.

Якщо припустити, що цільність корелює з жіночим началом, а цілеспрямованість – з чоловічим, то цілісність в людському бутті можна розуміти як андрогінне начало.

Андрогінність чи андрогінізм – поняття, що пішло від Платона, який міркував про андрогінів – цілісних істот, що складалися з жіночої та чоловічої половин. В своїй єдності вони мали величезну силу та могутність; боячись андрогінів, Зевс наказав Аполлону розрубити їх навпіл і обмежити могутність, притаманну їм. Платон в діалозі «Бенкет» так розповідає про це: "Колись наша природа була не такою як зараз... Люди були трьох статей, а не двох... - чоловічої та жіночої…, бо існувала ще третя стать, об'єднувала в собі ознаки цих обох; сама вони зникла, а від неї збереглось лише ім'я… - андрогіни, … вони об'єднували в собі вид та найменування обох статей – чоловічої та жіночої. Тоді у кожної людини тіло було кругле, спина не відрізнялась від грудей, рук було чотири, ніг стільки же, скільки рук, і у кожного на круглій шиї два обличчя, зовсім однакових; голова ж у цих двох облич, що дивляться в протилежні боки, була спільною… Було цих статей три ... тому що чоловіча споконвіку виникає від Сонця, жіноча - від Землі, а… Луна поєднує обидва начала... Страшні своєю силою та мо¬гутністю, вони плекали великі задуми та замахувалися... на владу богів... Вони намагалися створити сходження на небо, щоб напасти на богів.

І ось Зевс та інші боги стали радитись що робити з ними, і не знали, як бути. Нарешті Зевс, насилу дещо вигадав, говорить:

- Я розріжу кожного з них навпіл і тоді вони, по-перше, стануть слабше, по-друге, кориснішими для нас, тому що чис¬ло їх збільшиться. І ходити вони будуть прямо, на двох ногах. А якщо вони і після цього не вгомоняться й почнуть буйствувати, я .. розсічу їх навпіл знов….

Сказавши це, він став розрізати людей навпіл як розрізають перед засоленням ягоди горобини чи ріжуть яйце волоссям.

Отже, кожен з нас, - продовжує Платон вустами Аристофана, - це половинка людини, розрізаної на дві камбалоподібні частини, і тому кожен шукає завжди відповідну йому полови¬ну..." [4, с. 98-100].

В контексті дослідження можемо припустити, що в цій міфопоетичній формі зображується поділ, розрив цілісності в людському бутті на цільність та цілеспрямованість, що збіднює і послаблює і цільність, і цілеспрямованість – адже вони відчужуються одне від одного. Однак таке відчуження, за Платоном, долається любов'ю, яка поєднує розірване і відчужене у цілісність.

Однак наскільки коректно говорити про чоловіче як цілеспрямоване, а жіноче – як цільне начало? Чи не підказує нам емпіричний досвід, що є по-жіночому цілеспрямовані жінки – активні, рухливі, навіть зацикленні на досягненні тієї чи іншої мети і статичні та сентиментальні в своїй чоловічній цільності чоловіки? Це так, що дозволяє нам говорити про суперечність природи як цільності і цілеспрямованості, так і чоловічого та жіночого начал.

Цільність як категорія буденного буття притаманна як чоловіку, так і жінці; цілеспрямованість як категорія граничного буття також притаманна і чоловіку, і жінці.

Усвідомлюючи проблему в контексті метаантропології, можна припустити, що в буденному бутті людини і чоловік, і жінка, відповідаючи своїй природі, виступають цільними натурами.

В граничному бутті в процесі персоналізації і чоловік, і жінка набувають цілеспрямованість як суттєву характеристику, а в метаграничному бутті цілісність і цілеспрямованість чоловіка і жінки поєднується в андрогінності, в якій цілісність людського буття виявляє себе як в єдності особистості, так і в комунікативній єдності пари.

Проте, якщо ж осмислювати глибинні інтенції чоловічого і жіночого начал як інваріантів, все ж таки треба констатувати, що чоловіче за своєю природою тяжіє до цілеспрямованості, а жіноче – до цільності. Звісно, є специфічна цілеспрямованість жінки і цільність чоловіка; однак, так само як цільність існує і в буденному, і в граничному, і в метаграничному бутті людини, але домінує в буденності, так само в жіночому началі передусім домінує цільність, а чоловічому – цілеспрямованість, при наявності в них і протилежних стихій.

В буденному бутті людини цільність і чоловіка, і жінки має біологічне коріння, яке розростається на грунті соціальних стереотипів. Така цільність цілком зумовлює цілеспрямованість і чоловіка, і жінки в буденності: чоловік і жінка виконують архетипові ролі батька і матері, які продовжують і відновлюють людське життя. В буденності цільною є жінка, яка душевно і матеріально турбується про своїх дітей та чоловіка, а чоловік має цільність, якщо є гарним захисником і годувальником своєї сім'ї.

В граничному бутті людини цілеспрямованість укорінена у надрах особистості. Вона знаходиться за межами біології і соціальних стереотипів, породжується самою особистістю. Саме тому в граничному бутті людини цілеспрямованість домінує над цільністю, яка в людському бутті є передусім соціобіологічним феноменом.

В метаграничному бутті людини цільність та цілеспрямованість набувають нової якості. І чоловік, і жінка поєднують в собі цільність та цілісність, що змінює природу і першої, і другої. В результаті маємо більш динамічну цільність і більш гнучку та мудру цілеспрямованість, що і породжують цілісність. У просторі метаграничного буття цілісність чоловіка та

жінки відрізняється від їх цільності в буденності не тільки більшою екзистенційною повнотою життя, але й більшим динамізмом і розвитком. На відміну від цільності буденності, в метаграничному бутті відбувається постійна трансформація цільності та цілеспрямованості і чоловіка, і жінки, їх постійний вихід за свої межі.

Підводячи підсумки міркувань про цільність, цілеспрямованість та цілісність чоловіка та жінки в контексті метаантропології, знову звернемося до феномену краси. В буденності цільність чоловіка та жінки ще не дає справжньої краси – вона прихована суєтністю та монотонністю. Це краса однобічна та передбачувана і на рівні світогляду, і на рівні вчинку, і на рівні відносин. Буденний світогляд – некритичний, нетворчий, несамостійний і через це такий, що гасить красу, робить світогляд некрасивим. Вчинок та стосунки в буденності обмежені волями до самозбереження та продовження роду, що гальмує розгортання та нарощування краси.

В граничному бутті цілеспрямованість чоловіка та жінки може перекреслювати красу, з одного боку, своєю владною жорстокістю, з іншого боку, – краса пізнаючої та творчої людини може бути відстороненою та бездушною, а отже – недостатньою та неповноцінною. В метаграничному бутті цілісність чоловіка та жінки підсилює красу і світогляду, і вчинку, і відносин. Більше того, краса людини стає цілісністю її буття та світогляду.

Отже, розвиток лише цільності, який гальмує цілеспрямованість, чи навпаки, цілеспрямованості, яка придушує цільність, не дозволяє відбутися красі як цілісності. Справжня краса можлива лише в єдності цільності-жіночості та цілеспрямованості-чоловічості; це дозволяє осмислити красу не лише як стан, а й як взаємодію та комунікацію – як соціальний феномен.

Література:

1. Дидро Д. Монахиня. Племянник Рамо. Жак-фаталист и его хозяин. – М.: Правда, 1984. – 544 с.
2. Косяк В.А. Эпистемология человеческой телесности. – Сумы: ИТД «Университетская книга», – 362 с.
3. Морозов А. Любов і смерть. – К.: Видавничий Дім “Слово”, 2009. – 216 с.
4. Платон. Пир // Платон. Собр. соч. в 4-х т.- Мысль, 1993. -1.2.- С. 98-100
5. Чернышевский В. Г. Эстетические отношения искусства к действительности. – М., 1943. – 79 с.

References:

1. Didro d. monaxinya. plemyannik ramo. Zhak-fatalist i ego xozyain. – M.: Pravda, 1984. – 544 s.

2. Kosyak v.a. e'pistemologiya chelovecheskoj telesnosti. – Sumy: ITD «Universitetskaya kniga», – 362 s.

3. Morozov a. lyubov i smert'. – K.: Vidavnichij dim “Slovo”, 2009. – 216 s.

4. Platon. pir // platon. sobr. soch. v 4-x t. – my'sl', 1993. –1.2. – S. 98-100

5. Cherny'shevskij v. g. e'steticheskie otnosheniya iskusstva k dejstvitel'nosti. – M., 1943. – 79 s.

Крылова С.А. Социальная метаантропология как методологическая стратегия исследования целостности и красоты личности и общества.

Анализируется феномен целостности и красоты личности и общества в контексте социальной метаантропологии. Вживаясь в экзистенциальные корни языка, предполагается, что понятие «целостность» и «целеустремленность» – противоположные. Цельность отражает единство и статичность человеческого бытия, целеустремленность выражает его динамизм. Цельный человек успокоенный и завершенный, целенаправленный – энергичный и подвижный, стремится к реализации своей цели. Целостность – разрешение противоречия между цельностью и целеустремленностью, – эта категория отражает единство умиротворения и порыва, созерцания и активности, представления и воли. Целостный человек и целостное общество несет истинный потенциал красоты. Не случайно в древнекитайской философии целостность выражается символом "Дао", которое сочетает спокойствие-движение, статику и динамизм, женское и мужское.

Конкретизируя взаимодействие концептов "цельность", "целостность" и "целеустремленность", используется методологический подход социальной метаантропологии, который лежит в основе проекта метаантропологии, предложенного Н. Хамитовым. Суть этого подхода заключается в том, что бытие человека рассматривается как обыденное, предельное и запредельное. В обыденном бытии человек и общество живет волями к самосохранению и продолжению рода, в предельном – волями к власти, познанию и творчеству, в запредельном – волями к свободе и любви в их единстве и воли к толерантности.

Цельность присущи человеку и обществу, которые находятся в обыденном бытии, в предельном бытии есть целеустремленность, а в запределоном – целостность в единстве с красотой.

Krylova S. Social meta-anthropology as a methodological strategy for investigation integrity and beauty of a personality and the society.

We analyzes the phenomenon of integrity and beauty of a personality and society in the context of social meta-anthropology. Getting in existential roots of language, we assumed that the concept «wholeness» and «purposefulness» are opposite. Wholeness reflects the unity and static character of human being, purposefulness expresses its dynamism. Whole-hearted man is calm and completed, purposeful man is energetic and agile, he seeks to implement its goals. Integrity is a resolving of contradiction between wholeness and purposefulness, – this category reflects the unity of pacification and aspirations, contemplation and activity, ideas and will. A holistic man and holistic society are true potential of beauty. It is no coincidence that in ancient Chinese philosophy integrity expressed by symbol "Tao", which combines peace-movement, statics and dynamism, feminine and masculine.

Specifying the interaction of concepts «integrity», «wholeness» and «purposefulness», we use the methodological approach of social meta-anthropology, which lies at the heart of the project of meta-anthropology, proposed by N. Khamitov. The essence of this approach is that the human being is seen as ordinary, ultimate and transcendental. In ordinary being a man and the society live guided of wills for self-preservation and procreation, in ultimate being – wills for power, cognition and creativity, in transcendental being – wills for freedom and love in their unity and in will to tolerance.

Wholeness inherents to a man and society, which abide in ordinary being, in ultimate being we have a purposefulness, and in transcendental being – we have an integrity in unity with beauty.

Keywords: beauty, wholeness, purposefulness, integrity, the society, a personality.